

ZŠ NOVÁ PAKA, KOMENSKÉHO 555

**Strategie systémového řešení primární
prevence rizikového chování**

Pro školní rok 2022/2023

Vypracovala: Mgr. Lucie Suchardová

Datum: 13.10.2022

Podpis: .....

OBSAH:

- 1) Úvod
- 2) Popis výchozí situace
- 3) Dlouhodobé cíle Strategie primární prevence rizikového chování
- 4) Školní poradenské pracoviště
- 5) Nástroje strategie
- 6) Závěr
- 7) Přílohy

1) Úvod

Strategie systémového řešení primární prevence rizikového chování slouží jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Jde o dokument, který je zaměřený na řešení rizikového chování žáků na prvním a druhém stupni. Hlavními nástroji této strategie je Preventivní program školy, Krizový plán, Školní a vnitřní řád školy, jehož součástí je Sankční řád, Program proti šikanování.

Nárůst různých sociálně patologických jevů v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině, proto je nutné zahájit primární prevenci už na 1. stupni základní školy. Žáci by měli mít dostatek informací o rizikovém chování. Měli bychom jim otevřeně naslouchat a mluvit s nimi o problémech, se kterými se setkali, hovořit s nimi o trápení, které právě prožívají.

Tento dokument by měl posloužit pedagogickému sboru, vedení školy, rodičům či žákům k celkovému pochopení rizikového chování. Všichni by měli pochopit, že se jedná o celospolečenský problém. A pokud chceme minimalizovat výskyt rizikového chování, měli bychom to vše chápat jako celek a jako celek bychom se všichni měli podílet na minimalizaci rizikového chování.

2) Popis výchozí situace

Výstavba naší školy - ZŠ Nová Paka, Komenského 555 začala 1. července 1903. Budova byla slavnostně otevřena 3. září 1905.

V roce 2000 byla přestavěna tělocvična školy na centrální šatny. Zároveň byla zrekonstruována školní jídelna. Ta ale není součástí školy, je samostatným právním subjektem.

V roce 2002 byla otevřena nová sportovní hala, která je ke škole připojena tunelem.

Nejrozsáhlejší změna v budově nastala v roce 2004, kdy byla přestavěna půda. Byly tu zřízeny speciální učebny a dvě odborné učebny pro výuku chemie, fyziky, přírodopisu a zeměpisu. Byla též zrekonstruována učebna PC.

Jsme plně organizovaná základní škola. Ve školním roce 2022/2023 máme na 1. stupni 11 tříd (243 žáků), na 2. stupni 8 tříd (177 žáků) a máme zřízené tři speciální třídy (29 žáků).

Školní družina má šest oddělení (144 žáků). Hlavním posláním družiny je zabezpečení odpočinku, relaxace a zájmové činnosti dětí. Je využívána část školního dvora, který je

vybaven průlezkami, kolotočem a trampolínou. Děti si zde také mohou zajezdit na šlapacích autíčkách, o které je veliký zájem.

Celkem je v tomto školním roce na naší škole 449 žáků, z toho 29 žáků je ve speciálních třídách.

Vyučování začíná v 7,40 hodin, odpolední vyučování je upravováno dle potřeb dojíždějících žáků. Mezi jednotlivými vyučovacími hodinami jsou desetiminutové přestávky, velká přestávka na svačinu trvá 20 minut.

Jsme škola spádová, v současné době k nám dojíždí žáci z 30 obcí.

Výchovu a výuku zajišťuje celkem 41 pedagogických pracovníků.

Se školou spolupracuje Rodičovské sdružení a Školská rada.

Škola má také svůj časopis, do kterého přispívají jak žáci, tak pedagogové.

Zaměřujeme se také na výuku informatiky, kterou vyučujeme v povinných blocích již od 4. třídy.

Naše budova se nachází na náměstí, blízko autobusového nádraží. Kolem školy jsou dva parky a parkoviště. V těchto místech se často žáci schází. V bezprostřední blízkosti školy je bar a jsou zde i potraviny či papírnictví. Máme zkušenosti, že si někteří žáci ráno chodí kupovat svačiny či pomůcky do školy a následně pak přichází do výuky pozdě. Snažíme se tomu zamezovat díky přísnějším pravidlům, které u nás ve škole začaly platit. Žáci při prvním zvonění už musí být ve třídě, aby se tak mohli v klidu připravit na výuku. Dozor v šatně místnost po prvním zvonění zamkne a děti tak musí jít požádat o klíč od šatny paní sekretářku. Třídní učitel se tímto dozví o pozdním příchodu žáka. Následně s ním promluví, popřípadě ho potrestá. Můžeme ale říci, že počet pozdních příchodů se určitě snížil. Žáci si dávají více pozor, aby byli se zvoněním ve třídě.

Na naší škole se potýkáme s řadou výskytů rizikového chování u žáků.

Jedná se především o tyto oblasti:

- Šikana, kyberšikana
- Návykové látky (i elektronické cigarety a nikotinové sáčky)
- Virtuální drogy – počítač, televize
- Vandalismus a násilné chování, agresivní chování vůči spolužákům
- Neuznávání autority učitele, rodiče

- Časté zapomínání a neplnění školních povinností
- Psychické problémy – sebepoškozování,....

Více se zaměřujeme na ty formy rizikového chování, které se u žáků objevují častěji. Z analýzy situace ve škole jsme dospěli k závěru, že nejvíce problematické se jeví tyto oblasti nežádoucího chování:

- Šikana, kyberšikana – zejména kyberšikana
- Sebepoškozování, psychické problémy
- Problém s respektováním autorit – učitel, rodiče
- Vandalismus ve škole – zejména na WC
- Neplnění školních povinností
- Agresivní chování vůči spolužákům
- Závislost dětí na PC

Protože dochází i k propadnutí žáků do nižších ročníků, odchází po páté třídě děti na gymnázium, vznikají v podstatě na 2. stupni nové kolektivy. Z tohoto důvodu vidíme nutnost zaměřit se na posilování pozitivních vztahů v kolektivu, na spolupráci, na stmelování kolektivu a na prevenci šikany více, než tomu bylo doposud.

Děti neučíme jen fakta, ale také to, jak se k sobě mají navzájem chovat a také, jak se mají chovat k autoritám. Ať už se jedná o učitele, rodiče či jinou dospělou osobu.

Ze SWOT analýzy vyplynulo:

a) Silné stránky:

- Škola má dobré zázemí pro sportovní aktivity – v rámci tělocviku chodí děti bruslit, plavat... žákům je nabízen kroužek floorbalu, sportovních her
- S prevencí pracujeme dlouhodobě
- Ve škole probíhá několik ucelených programů primární prevence – Kočičí zahrady (3. třídy), program dlouhodobě primární prevence od sdružení Semiramis z.ú. (celý 2. stupeň), Kyberšikana, Tvoje cesta načisto – zajišťuje preventista Policie ČR

- Spolupracujeme s OSPODem, Policií ČR, pedagogicko-psychologickou poradnou, s organizací SaSanka, SVP, atd... - Školní metodik prevence má za sebou specializační studium
- Ve škole probíhají dohledy ve všech prostorách, kde se žáci pohybují – chodby všech pater, šatna. Dohled začíná 20 minut před začátkem vyučování. Na chodbách v přízemí jsou umístěny kamery (z důvodu bezpečnosti – kamery namířeny na vchodové dveře).
- Existence preventivního týmu – Školní poradenské pracoviště
- Rychlé řešení problémů
- Výchovné komise – snažíme se problémy řešit, spolupracuje s námi OSPOD

b) Slabé stránky:

- Problematický dozor na chlapeckých záchodech – dochází zde k vandalismu – nyní již posílen dozor i zde
- Existence projevů rizikového chování (agresivita, vandalismus, sebepoškození, šikana, kyberšikana
- Nedostatek času - Rodinné zázemí žáků

c) Ohrožení:

- Slučování tříd na druhém stupni (odchod žáků na víceleté gymnázium...) – vysoký počet žáků ve třídách
- Nepřidělení dotací, nedostatek financí - Nedostatek času - Rodinné zázemí žáků - Nespolupracující rodiče - Nemotivovanost pedagogů

3) Dlouhodobé cíle Strategie primární prevence rizikového chování

Naší vizí je v návaznosti na ŠVP vytvořit školu bezpečnou, otevřenou a vstřícnou jak pro žáky, pedagogy, tak i pro rodiče.

Chceme být bezpečnou školou, kam žáci bez strachu chodí.

Chceme, aby ve škole navazovaly přátelské vztahy.

Chceme být otevření pro všechny žáky – z různých sociálních skupin, národností, s různým stupněm zdravotního znevýhodnění či studijních předpokladů. Jsme otevření a vstřícní k řešení problémů, nezavíráme před nimi oči...

Chceme vstřícně spolupracovat s rodiči při vzdělávání a výchově jejich dětí...

Proto chceme snížit výskyt rizikového chování na minimum a systémově se věnovat prevenci rizikového chování.

Dlouhodobým cílem této strategie je:

- a) Zlepšit kompetence učitelů v oblasti rizikového chování
- b) Zlepšit vztahy mezi žáky a pedagogy, úcta k autoritám...
- c) Motivovat žáky ke smysluplným mimoškolním aktivitám
- d) Snaha snížit výskyt vulgárního vyjadřování
- e) Snížit výskyt nežádoucího rizikového chování žáků (v porovnání s rokem 2021/2022)
- f) Snaha snížit výskyt psychických problémů u žáků – hlavně sebepoškození
- g) Nezvyšování případů šikany, kyberšikany či agresivního chování (porovnání se školním rokem 2021/2022)

Krátkodobé cíle jsou uvedené v PPŠ. Naplněním cílů PPŠ po tři následující roky by mělo dojít i k naplnění těchto dlouhodobých cílů.

Každý rok se zaměřujeme na rizikové chování a snažíme se naplnit cíle jak PPŠ, tak i strategie.

4) Školní poradenské pracoviště

Ve škole je zřízeno školní poradenské pracoviště, které poskytuje poradenské a konzultační služby pro žáky, jejich zákonné zástupce a pedagogy.

Škola klade důraz na vzájemnou informovanost, spolupráci a dodržování etického kodexu školních poradenských pracovníků.

Školní poradenské pracoviště:

- Ředitel školy: Mgr. Milan Schlögl – 604364247
- Zástupce ředitele + VP: PaedDr. Jarmila Tázlarová - 733642164
- Zástupce ředitele + ŠMP: Mgr. Lucie Suchardová – 732 775 936
- Školní psycholog: Mgr. Milena Plecháčová – 771 231 115

- Kariérový poradce – Mgr. Lucie Suchardová

- Třídní učitel konkrétního žáka

Cíl:

- zkvalitnit sociální klima školy
- pracovat se všemi subjekty školy i s dětmi, které nemají problémy a vytvořit tak širokou základnu preventivní činnosti
- posílit průběžnou a dlouhodobou péči o děti s neprospěchem a vytvořit předpoklady pro jeho snižování
- umožnit neodkladné řešení problémů spojených se školní docházkou
- sledovat účinnost preventivních programů aplikovaných školou a vytvořit metodické zázemí pro jejich vytváření
- poskytovat metodickou podporu při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických aspektů vzdělávání při vytváření RVP
- připravit podmínky a rozšířit možnosti integrace žáků se zdravotním postižením
- koordinovat služby s ostatními poradenskými zařízeními
- koordinuje pedagogicko-psychologické poradenství ve škole
- pracuje s celým systémem školy (vedení, ped. sbor, třídní učitelé, žáci, rodiče žáků)
- podílí se na vytváření strategií a programů zaměřených na podporu rozvoje osobnosti žáků
- podílí se na vytváření a realizaci preventivních programů zneužívání návykových látek a negativních jevů v chování žáků
- podílí se na monitorování problémových projevů chování, pravidelně provádí analýzy a návrhy konkrétních opatření
- pracuje průběžně s žákovskými kolektivy a ovlivňuje prostřednictvím sociálního učení sociální klima školních tříd a potažmo celé školy
- podílí se na přijímacím řízení

- provádí komplexní diagnostiku orientovanou na zjišťování příčin poruch učení a chování
- zjišťuje individuální předpoklady pro uplatňování a rozvíjení schopností a nadání žáků
- provádí prevenci školní neúspěšnosti
- provádí krizovou intervenci
- koordinuje kariérové poradenství s ostatními subjekty, které poskytují specializované služby kariérového poradenství (PPP, úřady práce...)
- poskytuje konzultační pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu
- zajišťuje koordinaci poskytovaných služeb s ostatními subjekty, zejména PPP, SPC, SVP
- zajišťuje koordinaci služeb poskytovaných dalšími odborníky ve státním i nestátním sektoru
- v odůvodněných případech zprostředkovává žákům kontakt s veřejným ochráncem práv

Ředitel školy

Přímo zodpovídá za prevenci a za řešení zjištěných projevů rizikových forem chování. Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinaci tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním PPŠ. Je součástí preventivního týmu a podporuje aktivity ŠMP a VP.

Školní metodik prevence (ŠMP)

ŠMP má na starosti aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování. Poskytuje metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování, spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd. Má na starosti vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence. Společně s výchovným poradcem nabízí žákům možnost konzultovat své problémy. ŠMP je zároveň i kariérový poradce. Má proto také na starosti přihlášky dětí na SŠ, učební obory. S tím souvisí samozřejmě i poradenská

činnost, která probíhá jak v rámci výuky – hlavně v občanské výchově (volba povolání), tak i mimo vyučování.

Výchovný poradce (VP)

Spolupracuje se ŠMP v rámci řešení výchovných problémů dětí. Společně se ŠMP nabízí žákům pomoc při řešení jejich trápení a následně pak komunikuje s rodiči.

Školní psycholog

Spolupracuje s učiteli, ŠMP, VP a ředitelem školy. Pomáhá dětem řešit jejich problémy, obrací se i na rodiče a pedagogy. Školní psycholog po domluvě s učiteli chodí i do hodin Ov a Rov, kde si s dětmi povídá na předem domluveném tématu.

Třídní učitel

Spolupracuje se ŠMP, VP při zachycování varovných signálů. Podílí se na realizaci preventivních programů a zabývá se vztahy mezi žáky ve třídě.

Ostatní učitelé

Podílí se na realizaci PPŠ, všímají si varovných signálů rizikového chování a oznamují je ŠMP, VP.

Nepedagogičtí pracovníci

Podílejí se na zdravém klimatu školy, upozorňují na projevy rizikového chování žáků.

5) Nástroje strategie

Preventivní program školy (PPŠ)

Na tvorbě PPŠ se podílí hlavně ŠMP. Spolupracuje s ním ale celý pedagogický sbor. O všech akcích, které nás čekají, se dovídáme na provozních poradách či pedagogických radách, kde vše zkonzultujeme a domluvíme se na akcích, kterých se jako škola zúčastníme. Pedagogové poté všechny své třídní akce ukládají do Bakalářů a tím tak pomáhají ŠMP se zpracováním údajů o specifické a nespecifické prevenci. Po skončení programu vše s kolegy ústně zhodnotíme a popřípadě se domluvíme na pokračování (opakování) programu v příštím roce. Žáci každou besedu, přednášku či jinou akci školy hodnotí v rámci předmětů se svým třídním učitelem, s VP či ŠMP. Zároveň mají žáci také možnost hodnotit akce písemně (i anonymně).

Krizový plán

Krizový plán slouží jako návod pro pedagogy, co dělat v krizových situacích. Na jeho tvorbě se podílel preventivní tým - Mgr. Lucie Suchardová – školní metodik prevence, PaedDr. Jarmila Tázlarová - výchovný poradce, Mgr. Milan Schlögl - ředitel školy

Krizový plán je v tištěné podobě umístěn v každé sborovně. Zároveň na konci Krizového plánu jsou umístěná důležitá telefonní čísla (OSPOD, Městská policie, PPP, SVP,...).

Školní řád

Školní řád je umístěn v každé třídě. Vždy na začátku školního roku s tímto řádem seznamujeme žáky a vše jim důkladně vysvětlíme. Do třídní knihy se poté zapíše datum, kdy byli žáci se školním řádem seznámeni. Pokud někdo chybí, je třídním učitelem poučen dodatečně.

Poučení o bezpečnosti

V každé třídní knize máme poučení o bezpečnosti – PČ, TV, Inf...

Sankční řád

Sankční řád je nedílnou součástí školního řádu. Je zpracován v souladu s preventivním programem zabývajícím se rizikovými faktory chování žáků, určuje procesní postup pro

řešení přestupků proti školnímu řádu a stanovuje jednoznačná a jasná pravidla, která přispějí k příznivějšímu klimatu ve škole.

Školní program proti šikaně

Školní program proti šikaně je speciální program a je určen pedagogickým pracovníkům školy, dále nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Slouží k vytváření bezpečného a zdravého prostředí ve škole, je především zaměřen na prevenci šikany všeho druhu. Školní program proti šikaně vychází z Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j. MSMT - 21149/2016 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních.

Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků vychází z posouzení míry dosažení výstupů pro jednotlivé předměty školního vzdělávacího programu.

Hodnocení je pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné a respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

V tomto dokumentu je popsáno, jak naše škola pracuje s mimořádně nadanými a talentovanými žáky a na druhou stranu je tu uvedena a popsána práce se žáky se speciálně vzdělávacími potřebami.

Generální souhlas

Tento souhlas nám rodiče podepisují na začátku první třídy a platí po celou dobu školní docházky daného žáka.

Všechny tyto dokumenty jsou umístěny na webu školy a jsou volně přístupné žákům, pedagogům i zákonným zástupcům žáků. Zároveň máme ve škole vitrínu, kde mají žáci uvedeny některé důležité kontakty (Linka bezpečí, SaSanka, Semiramis z.ú....) a ŠPP (členové, popis, čím se ŠPP zabývá..). Dokumenty jsou umístěny i na našem interním disku Z, ke kterému mají všichni pedagogové přístup.

Učitelé na pedagogické radě podepsali, že byli s těmito dokumenty seznámeni. O všech těchto záležitostech jsou rodiče informováni na pravidelných třídních schůzkách či konzultačních hodinách. Rodiče také využívají možností domluvit se s konkrétním pedagogem na individuální pravidelné konzultaci.

Všechny dokumenty jsou uvedeny v příloze.

6) **Závěr**

V závěru bych se chtěla celkově zamyslet nad touto prací a nad smyslem mé funkce ŠMP ve škole. Po sepsání této práce si ještě více uvědomuji smysl toho, co jako ŠMP ve škole dělám. Vlastně už jsem si vše uvědomovala v rámci celého studia. Jsem přesvědčena, že moje funkce má smysl. Víím, že budu dělat vše, co bude v mých silách, abych někomu pomohla, poradila. Zároveň si uvědomuji, že je to i velká zodpovědnost. Proto jsem nesmírně ráda, že máme ve škole zřízené ŠPP. Pokud totiž řešíme nějaký problém, můžu se určitě spolehnout na pomoc VP, vedení školy či třídních učitelů. Jsem si vědoma, jaké máme jako škola silné a slabé stránky, na čem konkrétně je třeba ještě zapracovat. Věřím ale, že pokud budeme všichni fungovat jako celek (žáci, rodiče, pedagogové), půjde vše snáz a podaří se nám tak minimalizovat výskyt rizikového chování žáků. Ať už se o to budeme snažit ve škole ve výuce či mimo ni.

Nesmírnou pomocí nám je teď naše školní paní psycholožka. Jsem ráda, že ji máme, protože hodně případů můžeme řešit okamžitě a nemusíme tak rodiče odkazovat na psychology, u kterých je velký problém sehnat nějaký včasný termín ke konzultaci. Je naplno využívána žáky, rodiči a pedagogy. Případy neustále konzultujeme. Naše děti mají tedy výhodu, že můžou mít okamžitou odbornou pomoc.

Mám ze všeho velice dobrý pocit, a i když je to mnohdy velmi náročné (hlavně časově a psychicky), věřím, že to má smysl. A budu se určitě snažit, aby to mělo smysl i nadále.....

7) Seznam dalších dokumentů

1. Preventivní program školy
2. Krizový plán
3. Sankční řád
4. Školní program proti šikaně
5. Pravidla hodnocení výsledků vzdělávání žáků
6. Strategie předcházení školní neúspěšnosti
7. Generální souhlas